

AZERBAIJAN CUMHURİYETİ İLE TÜRKİYE CUMHURİYETİ ARASINDA TURİZM ALANINDA İŞBİRLİĞİNİN HUKUKİ TEMELLERİ(2002-2010)

Zaur Memmedov¹

ÖZET

1990'lı yıllarda turizm alanında Azerbaycan Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti arasında kurulan işbirliği, 2000'li yıllardan itibaren gelişerek devam etmektedir. Öyle ki, tetkik edilen yıllarda Azerbaycan'da turizm alanında devlet politikasını gerçekleştiren bakanlıklar ve diğer kurumlar tarafından mevcut turizm potansiyalinin uluslararası alanda tanınması, turistlerin Azerbaycan'a sürekli gelişinin temin edilmesi, turizm hizmet alanının çeşitlendirilmesi, yasal zemin oluşturulması için gerekenlerin yapılması, turizm sektöründe Kobilerin desteklenmesi ve sayıca yeterliliğinin sağlanması, turizm sektörünün modern donatımla tehzinin oluşturulması yönünde kapsamlı işler görülmüştür. Aynı dönemde iki ülkenin katkısıyla turizm alanında birçok uluslararası düzeyde organizasyonlar yapılmış ve uluslararası yol haritası belirlenmiştir. Bunun sonucunda da her iki ülke bu işten karşılıklı fayda sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Turizm, bakanlık, deneyim, kültür, işbirliği

¹ Lenkeran Devlet Üniversitesi, Doktora Öğrencisi

Резюме

с 2000-х годов сотрудничестве в области туризма между Азербайджаном и Турцией начал более активно развиваться. Таким образом, изучение туризма страны и международное признание туристического потенциала, организован многочисленных туристические визитов в Азербайджан, развития различных видов туризма, принятие нормативно-правовых актов и создания современной туристической инфраструктуры была проведена министерствами и другими государственные органы на протяжении многих лет, многочисленные международные мероприятия был проведен между двумя странами в области туризма, разработаны международные маршруты, и в результате этого сотрудничества, две страны взяли взаимной выгоды.

ключевые слова: туризм, опыт, министерства, культура, сотрудничество

GİRİŞ

Azerbaycan Cumhuriyeti, bağımsızlığını kazandıktan sonra Türkiye Cumhuriyeti ile bütün alanlarda özellikle de turizm alanında işbirliği geçen yüzyılın 90'lı yıllarında başlamıştır. Günümüzde Azerbaycan Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti arasında turizm alanında çok taraflı işbirliğinin gerçekleştirilmesi için gereken yasal dayanaklar oluşmuştur. Azerbaycan Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti hükümetleri arasında turizm alanında imzalanmış işbirliği protokollerinde turizmin çeşitli alanlarında işbirliğine, aynı zamanda karşılıklı tecrübe deneyimi sağlayan yasalar belirtilmiştir. Buna karşın, söz konusu belgelerde Azerbaycan turizminin Türkiye'de tanınması ve Türkiye gelişimine ulaşması sorunu henüz çözülememiş olarak kalmaktaydı. Bu dönemden itibaren her iki ülke arasında turizm alanında işbirliğinin düzenlenmesi için çoklu sayıda anlaşmalar imzalandı. XXI. yüzyıldan başlayarak bu ilişkiler devamlı olmuş ve incelenen yıllarda Azerbaycan Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti arasında turizm alanındaki işbirliğinin hukuki temelleri tatik edilmeğe çalışılmıştır.

İki Ülke arasında mevcut işbirliğinin doğup gelişmesi

XXI. yüzyılda ikili ilişkiler aynen devam etmiş ve bu doğrultuda 31 Ocak 2002 tarihinde Bakü'de imzalanarak; 21 Şubat 2003 tarihinde de onaylanan *Azerbaycan-Türkiye Ortak Ekonomik Komisyonu*'nun ikinci toplantısının tutanağında da diğer alanlarda olduğu gibi turizm alanında da mevcut işbirliği şöyle belirtiliyordu:

Taraflar, her iki ülkenin ekonomik, sosyal, kültürel, tarihi değerlerini, geleneklerini ve turizm açısından önemli yerlerinin daha iyi tanıtılması amacıyla turizm alanının gelişimi programlarının hazırlanması, yatırımcıların bu alana yönlendirilmesi ve işbirliğinin en üst düzeyde geliştirilmesi için mevcut imkanlardan azami derecede istifade edilmesi konusunda görüş birliğine varmışlardır².

Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'in 2004'de Türkiye Cumhuriyeti'ne, Azerbaycan devlet başkanı olarak ilk ziyareti sırasında diğer alanlarla birlikte turizm alanında işbirliği meseleleri de ele alınmıştır. Ziyaret çerçevesinde iki ülke arasında imzalanan ortak bildiride turizm alanında ortak işbirliği konusunda taraflar turizm alanındaki işbirliğinin genişletilmesinin önemine değinilmiştir.³

Her iki ülke arasında turizm alanında deneyim paylaşımı üniversiteler arasında da devam etmiştir. Şu amaçla, 24 Haziran 2004'de Azerbaycan Gençlik, Spor ve Turizm Bakanlığı ile Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı arasında deneyim alışverişine dair imzalanmış anlaşma kapsamında Azerbaycan'a ziyarette bulunan Balıkesir Üniversitesi Rektörü, Prof.Dr. Necdet Hacıoğlu başta olmak üzere Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı heyeti ile görüşmesinde Bakü Devlet Üniversitesi Rektörü Prof.Dr. Abel Meherremov, Azerbaycan'ın dünya birliğine dinamik entegrasyonunun ancak ülkede ekonominin dahil olmak üzere turizmin de başarılı gelişimi ile mümkün olabileceğini söylemiştir. Rektör, Azerbaycan'ın turizm sektörüne dünyanın önde gelen üniversitelerinde deneyim kazanmış yüksek nitelikli elemanlar gerektiğini, kardeş Türkiyenin ise bu işte çok zengin bir deneyime sahip olduğunu ve bundan faydalanmak gerektiğini belirtmiştir. Balıkesir Üniversitesi Rektörü, Azerbaycan turizminin gelişmesi için iyi bir potansiyele sahip ülke olduğunu ve kendilerinin

² Azerbaycan'ın Dış Politikası: *Belgeler mecmuası*. Azerbaycan Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı. Bakü: "Qoliasf Yayınevi" Bakı 2003'ten 2010 yıllarında. 5,2003,II,s.50

³ Azerbaycan'ın Dış Politikası: *Belgeler mecmuası*. Azerbaycan Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı. Bakü: "Qoliasf Yayınevi" Bakı 2003'ten 2010 yıllarında, 5,2004,BölümI,s.541

turizmin tüm alanlarının oluşmasına ve gelişmesine yardım etmeye hazır bulduklarını belirtmiştir.⁴

12-13 Nisan 2005'de Türkiye'de düzenlenen Azerbaycan - Türkiye Cumhuriyeti hükümetlerarası ortak ekonomik komisyonunun üçüncü toplantısının protokolünde turizm ile ilgili konularda da anlaşmaya varılmıştır. Taraflar *Babaların Tarihi Zafer ve Şehadet yolu* adlı turizm güzergahının tespit ve uygulanmasında ortak faaliyet gösterilmesi ve iki ülke yatırımcılarının belirtilen projeye katılımı konusunda mevcut imkanlardan yararlanmağa karar vermişlerdir.⁵

27-28 Temmuz 2006'da Bakü'de düzenlenen Azerbaycan-Türkiye Cumhuriyeti hükümetlerarası ortak ekonomik komisyonun dördüncü toplantısının protokolünde ise her iki ülke arasında turizm alanında işbirliği meselesi de ele alınmıştır. İlgili Protokolde turizmle ilgili 8'inci paragrafta bahsedildiği gibi:

...taraflar, her iki ülkenin kültür, tarih ve turizm değerlerinin ve geleneklerinin karşılıklı tanıtılması ve kendi ülkeleri arasında uluslararası turizm güzergahı hazırlanması amacıyla ilgili bakanlık ve kuruluşların katılımı ile oluşturulması ve kararlaştırılan işçi grubunun faaliyete başlaması konusunda anlaşmışlardır⁶.

Azerbaycan ile Türkiye Cumhuriyeti arasında turizm alanında işbirliği 2006 Temmuzunda her iki devlet tarafından kabul edilmiş *Azerbaycan Cumhuriyeti ve Türkiye Cumhuriyeti arasında uzun vadeli ekonomik işbirliği programı ve icra planı*'nda da yer buldu⁷. Şurada diğer alanlarla birlikte *Turizm alanında işbirliği* bölümünde kaydedilmektedir ki, Türkiye ve Azerbaycan Cumhuriyeti turizm potansiyelinin her iki ülke vatandaşlarının daha etkin şekilde tanıtılması amacıyla işbirliği devam edecek, her iki ülkenin devlet kurumları ve özel sektöre ait şirketler arasında ilişkilerin güçlendirilmesi sağlanarak, Azerbaycan turizm altyapısının yenilenmesi veya geliştirilmesi yönündeki çalışmalarda da işbirliği olanakları ele alınacaktır.

12 Aralık 2006'da Azerbaycan Cumhuriyeti'ne ziyarette bulunan Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanı Atilla Koç, Türkiye Cumhuriyeti'nin turizm alanındaki başarılarından bahsederek, bu deneyimi Azerbaycan Cumhuriyeti ile paylaşmaya hazır olduklarını özellikle kaydetmiştir.⁸

Yapılan analizler göstermektedir ki, iki ülke arasında turizm alanında işbirliğinde bu alan ile ilgili düzenlenen fuarların büyük rolü vardır. Bu amaçla 15-18 Şubat 2007'de Azerbaycan Cumhuriyeti kfilesi, Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın desteği ve *EKİN FUARCILIK* şirketinin organizasyonu ile İstanbul'da düzenlenen *EMİTT-2007 XI*. Uluslararası turizm ve seyahat fuarında yer aldı. Fuarda Azerbaycan Cumhuriyeti Kültür ve

⁴ Azerbaycan ve Türkiye Yüksek okullarının yöneticileri turizmin gelişim boyutunu tartışmışlardır / "Azerbaycan Öğretmen" *gezeti*, 24 Haziran 2004 tarihli.

⁵ Azerbaycan Cumhuriyeti Kültür Bakanlığının Uluslararası İlişkiler Bölümü Türkiye Cumhuriyeti ile emekdaşlık işbirliği dosyesi 2003-2010 yılları.2005.yıl

⁶ Azerbaycan Cumhuriyeti Kültür Bakanlığının Uluslararası İlişkiler Bölümü Türkiye Cumhuriyeti ile emekdaşlık işbirliği dosyesi 2003-2010 yılları.2006.yıl

⁷ A.g.m.

⁸ Azerbaycan Kültür ve Turizm Bakanı Türkiyeli meslektaş Atilla Koçla görüştü. // Bülten.2006 2, 2006; 76, s.40-55

Turizm Bakanlığı 24 m2 lik alan ile temsil edilmiştir.⁹ Fuarda Azerbaycan Cumhuriyeti'nin kafilesi ile tanışmak için Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanı Atilla Koç, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ekonomi ve turizm Başbakan Yardımcısı H.Gökborun Azerbaycan kafilesini ziyaret etmişlerdir.

Tetkik edilen yıllarda Azerbaycan Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti arasında yapılan tüm görüşmelerde turizm alanında işbirliği meseleleri sürekli araştırma konusu olmuştur. Öyle ki, Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'in 28 Eylül 2007'de Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanı Ertuğrul Günay'ın başkanlığındaki heyet ile görüşmesinde turizm alanında Türkiye Cumhuriyeti'nin büyük deneyime sahip olduğunu vurgulayıp; Azerbaycan Cumhuriyeti'nde de zengin turizm potansiyelinin olduğunu ve bu yönde önemli işlerin görüldüğünü bildirmiştir.¹⁰ 6 Kasım 2007'de Azerbaycan Cumhuriyeti'ne resmi ziyarette bulunan Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün görüşmeleri tamamlandıktan sonra ikili anlaşmaların imza töreninde diğer konuların yanı sıra *Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti arasında ortaklık ve işbirliği anlaşması* imzalandı ve *Azerbaycan Cumhuriyeti ve Türkiye Cumhuriyeti arasında uzun vadeli ekonomik işbirliği programı ve icra planı* teyit edildi¹¹. *Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti arasında ortaklık ve işbirliği anlaşması*'nda diğer alanlarda olduğu gibi turizm alanında da işbirliği meseleleri tasarlanmıştır.

Azerbaycan Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti arasında turizm alanında işbirliği konusu 2008 yılında da odak noktası oldu. 11 Nisan'da *Azerbaycan-Türkiye Cumhuriyeti hükümetlerarası ortak ekonomik komisyonu*'nun beşinci oturum tutanağında diğer konuların yanı sıra *Turizm alanında işbirliği* bölümü de kaydedildi.¹²

Azerbaycan Cumhuriyeti Turizm Enstitüsü, hazırladığı *ATE-nin Otel Eğitim Merkezi* projesinin hayata geçirilmesi amacıyla Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı ile işbirliği ilişkilerinin kurulması yönünde ilgili çalışmalar yapıldı. 2007 yılında ve 2008 yılının Temmuz-Ağustos aylarında Azerbaycan Cumhuriyeti Turizm Enstitüsü öğrencileri Türkiye Cumhuriyeti'ndeki deki otellerde deneyim eğitiminden geçmişlerdir..

Dünya turizminde 8. sırada yer alan Türkiye Cumhuriyeti'nin , 2008 yılında ülkeye gelen turist sayısı önceki yıllara oranla 12.83 oranında artmıştır. Aynı yıl Azerbaycan Cumhuriyeti'nden Türkiye Cumhuriyeti'ne giden turist sayısı 459.593 kişi olarak tespit edilmiştir. Böylece, 2007 yılında Türkiye Cumhuriyeti'ne 434.577 resmi turist gönderen Azerbaycan Cumhuriyeti, 2008 yılında 25 bin artışla Türkiye Cumhuriyeti'ne en çok turist gönderen ülkeler sırasında 14. sırada yer almıştır.¹³

⁹Azerbaycan Cumhuriyeti Kültür Bakanlığının Uluslararası İlişkiler Bölümü Türkiye Cumhuriyeti ile emekdaşlık işbirliği dosyesi 2003-2010 yılları,2007.yıl

¹⁰ Azerbaycan'ın Dış Politikası: Belgeler mecmuası. Azerbaycan Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı. Bakü: "Qoliaf Yayınevi" Bakı 2003'ten 2010 yıllarında 2007, bölüm I, s.532

¹¹ Azerbaycan Cumhuriyeti Kültür Bakanlığının Uluslararası İlişkiler Bölümü Türkiye Cumhuriyeti ile emekdaşlık işbirliği dosyesi 2003-2010 yılları 2007; 16, 2007, II, s.18

¹² Azerbaycan Cumhuriyeti Kültür Bakanlığının Uluslararası İlişkiler Bölümü Türkiye Cumhuriyeti ile emekdaşlık işbirliği dosyesi 2003-2010 yılları,2008.yıl

¹³ Yine şurada

Azerbaycan Cumhuriyeti'nde turizm sektörü geliştikçe bu alandan gelir elde eden ülkelerle ilişkiler de derinleşmektedir. Bu açıdan Türkiye Cumhuriyeti ile yakınlaşma ülkemize daha çok fayda sağlıyor. Türkiye Cumhuriyeti'nin Bakü Büyükelçiliği kültür ve tanıtım müşaviri Melda Aras'ın *Kültür* gazetesine verdiği bilgiye göre, hem Azerbaycan Cumhuriyeti'nden Türkiye Cumhuriyeti'ne giden, hem de Türkiye Cumhuriyeti'nden Azerbaycan Cumhuriyeti'ne gelen turistlerin sayısının artması her iki ülkenin turizm alanının gelişmesine neden olmuştur. Onun fikrince, Türk Hava Yolları 2009 yılı Mart sonunda Bakü-İstanbul uçak seferlerinden başka ek güzergahlar açacaktır. Ayrıca Azerbaycan Cumhuriyeti Hava Yolları Devlet Konserni (AZAL) Nahçıvan-İstanbul uçak seferlerini başlatmış olup, Türkiye Cumhuriyeti'nden Azerbaycan Cumhuriyeti'ne gelen turistlerin sayısı da artmaktadır.¹⁴

Araştırma gösteriyor ki, Azerbaycan Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti arasında turizmin gelişmesinde turizm fuarlarına katılımın büyük rolü olmuştur. Bu amaçla Kültür ve Turizm Bakanlığı, Azerbaycan'ın çeşitli ülkelerde düzenlenen uluslararası turizm fuarlarında temsil edilmesini sürekli sağlamıştır. 12-15 Şubat'ta İstanbul kentinde yapılan *EMITT 2009* uluslararası turizm fuarında Azerbaycan Cumhuriyeti'nin turizm potansiyeli yaygın olarak sergilenmiştir. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın turizm müdürü Aydın İsmiyevin *Kültür* gazetesine verdiği bilgiye göre, serginin açılış töreninde diğer ülkelerle birlikte Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanı Ertuğ Günay, İstanbul şehrinin Belediye Başkanı Kadir Topbaş, ve diğer resmi kişiler ile turizm kuruluşlarının temsilcileri de iştirak etmişlerdir. Açılış töreni sona erdikten sonra Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanı Ertuğrul Günay ve beraberindeki kabile, stendleri incelemişlerdir. Türkiye Cumhuriyeti basınının odak noktasına çevrilen Azerbaycan Cumhuriyeti turizm potansiyelini yansıtan levhada Türk televizyon kanalları çeşitli çekimler yapmışlardır. *Skal International* uluslararası örgütünün başkanı bayan Hülya Aslantaşla, Türkiye Cumhuriyeti Aşçılar Derneği Başkanı Yalçın Manafın da yer aldığı görüşmede kurumun Azerbaycan Cumhuriyeti'nde kulübünün kurulması etrafında fikir alışverişinde bulunmuşlardır. Fuarın son gününde milli dansların tanıtımına göre Katılımcılar arasında 1. Olan Azerbaycan Cumhuriyeti Devlet Dans Grubu madalyayla ödüllendirilmiştir. Programda Azerbaycan Cumhuriyeti turizm potansiyelinin tanıtımı üst düzeyde değer görmüş ve bu fuara katılım Azerbaycan Cumhuriyeti turizm potansiyelinin tanıtılması yönünde önemli bir adım olmuştur.

Nisan 2009'da Bakü'de düzenlenen 8'inci Azerbaycan Cumhuriyeti Uluslararası *turizm ve seyahat* fuarı *AITF 2009*'da diğer ülkelerle birlikte, fuarın üst düzey konukları arasında Türkiye Cumhuriyeti 'nden bir resmi kabile de yer almıştır. Programda konuşan Türkiye Cumhuriyeti Bakü Büyükelçisi Hulusi Kılıç *AITF fuarı*'nda yer almaktan memnun olduğunu kaydederek, turizmin geliştirilmesi amacıyla hizmet kalitesi ve seviyesini kontrol edilmesinin önemli olduğunu anlatmıştır.¹⁵

2009'da *Skal International*'ın Azerbaycan Cumhuriyeti temsilciliği oluşturulması benimsendi ve Azerbaycan Cumhuriyeti resmi olarak bu kuruma kabul olundu. Örgütün Azerbaycan Cumhuriyeti temsilciliğinin oluşturulması amacıyla kurulmuş oluşum konseyinde Azerbaycan Cumhuriyeti Turizm Enstitüsü temsilcisi F.Özelpay, *Bakü-tur* turizm şirketinin genel müdürü F.Memmedov, *Milenyum* turizm şirketinin başkanı Ruslan Guliyev *Skal International* örgütünün Azerbaycan Cumhuriyeti temsilciliğinin ilk oturumunda kurumun

¹⁴ Bakü'de Türkiye'nin Kültür Merkezi açılacak / "Kültür" gazetesi, 18 Mart 2009 tarihli.

¹⁵ Azerbaycan Uluslararası "Turizm ve Seyahat" fuarı/ "Azerbaycan" qezeti, 16 Mayıs 2009.yılı

Başkanı Hülya Aslantaşın Azerbaycan Cumhuriyeti'ne sunulan örgütün bayrağını kabul ettiler. Türkiye Cumhuriyeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti arasında turizm sektörünün gelişmesinde Azerbaycan Cumhuriyeti Türkiye Cumhuriyeti İşadamları Birliği'nin de (*ATİB*) özel yeri vardır. *ATİB*, Azerbaycan Cumhuriyeti'nde faaliyet gösteren iş adamlarının ekonomik ve sosyal alanda bilgi ile desteklenmesini iyileştirmek, onlara yol göstermek, hem de ülkenin kalkınma önceliklerine uygun faaliyetlerine destek vermek amacıyla çeşitli konularda araştırmalar yapıyor ve raporlar basıyordu. *ATİB* bu yönde araştırmalar alanındaki faaliyetlerini daha da genişletmek ve ayarlar için peşin sıra adımlar atmaktadır. Birliğin bu program çerçevesinde *Azerbaycan'ın turizm sektörü* konusunda hazırladığı araştırmanın 07 Ekim 2010'da *ATİB ofis*'inde sosyal tartışıma sunumu özel ilgi doğuruyordu¹⁶.

Azerbaycan Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti arasında turizm alanında işbirliğini geliştirmek ve Türkiye Cumhuriyeti'nin deneyiminden yararlanmak amacıyla Kültür ve Turizm Bakanlığı düzenli olarak her yıl Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansının (*TİKA*) desteği ile Azerbaycan Cumhuriyeti'nde faaliyet gösteren otel ve otel tipli oluşumlarda çeşitli alanlarda çalışanlar için eğitim-öğretim kursları düzenlemiştir. Böyle tedbirlerden biri 2010 yılının Mayıs ayında Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı ve *TİKA*'nın desteği ile Mutfak Merkezi ile birlikte Tovuz ilçesinde düzenlendi. Eğitim-öğretim kurslarında 222 katılımcıya bakanlığın uygun sertifikaları sunuldu. Aynı zamanda, uluslararası anlaşmalar temelinde Azerbaycan Cumhuriyeti Turizm Enstitüsü öğrencileri, Türkiye Cumhuriyeti'nin çeşitli otel ve turizm şirketlerinde 22 haftalık branş hazırlığına gönderildiler¹⁷.

Mevzu bais dönemde turizm alanında Azerbaycan Cumhuriyeti -Türkiye Cumhuriyeti işbirliğinin gelişmesinde Türkiye Cumhuriyeti Stratejik Araştırmalar Merkezi (*TÜRSAB*) Bakü'de açtığı ofisi etrafında birleştirdiği şirketlerle turizm örgütleri sağlıklı rekabet ortamında Azerbaycan Cumhuriyeti'ni tanıtmak ve turizm alanının geliştirmek yönünde önemli çalışmalar yapmıştır. Azerbaycan'da turizm sektörünün gelişmesi amacıyla *TÜRSAB*'ın temsilcisi B.Ulusoy Azerbaycan'ın güzel ülke olduğunu demekle işin bitmediğini ve tüm dünyaya Azerbaycan'ın sadece petrol ülkesi olmadığını kanıtlamak gerektiğini belirtmiştir. Bu ise sektörden, işin nasıl kurmasını ve ülkeyi tam bir turizm cennetine dönüştürmeyi tamamlamağla olmaktadır. Aynı anda kaydediliyordu ki, Orta Çağlar'ın *seyahat yolu* olarak bilinen Büyük İpek Yolunun *ekonomi yolu*' na çevrilmesinde Azerbaycan'ın büyük önemi vardır.

Turizm alanında Türkiye Cumhuriyeti ile başarılı işbirliği yapan en önemli taraflardan biri Azerbaycan Cumhuriyeti Turizm Enstitüsü'dür. Bu konuda *Kültür* gazetesine konuşan Enstitü Rektörü Cefer Ceferov birkaç yıldır *ATE*'nin yaz tatili veya öğretim dönemi boyunca öğrencilerini Türkiye Cumhuriyeti'ne gönderdiklerini belirtmiştir. Türkiye Cumhuriyeti gibi önemli turizm ülkesinde tecrübe kazanan öğrencilerin alan için gerekli bilgi ve deneyimlere kuşanıyorlar. Türkiye'nin bir çok turizm uzmanları Azerbaycan Cumhuriyeti 'nde, özellikle *ATE*'de kendi deneyimlerini paylaşıyorlar. Onlar hem öğretmen olarak eğitim veriyor, hem *ATE*'nin işçileri gibi institutumuzun çeşitli yönlerde gelişmesine pratik katkı sağlıyorlar. *ATE*, Türkiye Cumhuriyeti'nin turizm alanında söz sahibi olan yüksek eğitim kurumları ile de işbirliği

¹⁶ Azerbaycan Cumhuriyeti Kültür Bakanlığının Uluslararası İlişkiler Bölümü Türkiye Cumhuriyeti ile emekdaşlık işbirliği dosyesi 2003-2010 yılları,2010.yıl

¹⁷ Azerbaycan Cumhuriyeti Kültür Bakanlığının Uluslararası İlişkiler Bölümü Türkiye Cumhuriyeti ile emekdaşlık işbirliği dosyesi 2003-2010 yılları,2009.yıl

yapıyor. Ama belirtmek gerekir ki, elde edilen sonuçlar yeterli değildir. İşbirliğini daha da derinleştirmek için imkanlar yeterince değildir. Gelecek planları bu imkanlardan yararlanmak üzerinde yoğunlaştırmak gerekmektedir.

Daha önce de belirttiğimiz gibi 3 yıldır, *Babaların Tarihi Zafer ve Özgürlük Yolu* adlı Türkiye Cumhuriyeti ve Azerbaycan Cumhuriyeti'ni kapsayan uluslararası turizm güzergahının gerçekleştirilmesi için her iki ülke bakanlık yöneticileri işbirliği yapmıştır. Her iki ülkenin uzmanları, projedeki güzergah üzere hazırlanan seyahat programı çerçevesinde Türk Şehitliklerini, tarihi savaş yerlerini, tarihi ve kültürel yapıtları ziyaret ettiler. 2008 yılında bu tarihi olayın 90 yılına hazırlık amacıyla 2009 yılının Kasım ayında her iki ülkenin öğrencileri, uzmanlar ve basın temsilcilerinden oluşan heyetin araştırma gezisi düzenlendi.

Azerbaycan Cumhuriyeti'nin Türkiye Cumhuriyeti ile turizm alanında yüksek işbirliği alanında 2009 yılının aynı dönemi ile karşılaştırıldığında 2010 yılının ilk çeyreğinde Türkiye Cumhuriyeti'ne gelen turist sayısı yüzde 7 oranında artarak 2 milyon 130 bin kişiye ulaşmıştır. 2010 yılının Mart ayında ise 2009 yılının Mart ayı ile karşılaştırıldığında turistlerin sayısında 10,3 oranında artış belirlendi. Sadece Mart ayında Türkiye Cumhuriyeti'ni 786 bin turist ziyaret etmiştir. Bilgiye göre, Türkiye Cumhuriyeti'ne bu yılın ilk çeyreğinde en çok ziyaretçi sırasında Azerbaycan Cumhuriyeti öncelik almıştır¹⁸.

28 Nisan 2010 tarihinde Bakü'de düzenlenen *AİTF-2010 Azerbaycan Cumhuriyeti Uluslararası Turizm ve Seyahatler Fuarı* kapsamında *Skal-İnternational* uluslararası turizm örgütünün Ankara ve Bakü bürolarının yöneticileri arasında ikiz kulüplerin kurulması ile ilgili anlaşma imzalandı. Ağustos'un 25'inde Antalya'da *Lara Beach* otelinde *Skal-İnternational* uluslararası turizm örgütünün Bakü ve Antalya kulüplerinin temsilcileri bir araya gelerek resmen ikiz kulüpler ilan edildiler. İşbirliği çerçevesinde Azerbaycan Cumhuriyeti'nin turizm sektöründe çalışan insanların deneyimlerinin artırılması amacıyla onlara Türkiye Cumhuriyeti'nden uzmanların seminer-kurslar vermesi ile ilgili Antalya skalçıları ile mutabık olunmuştur¹⁹. Azerbaycan Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti arasında turizm alanında işbirliği çerçevesinde 28-30 Nisan 2010'da Bakü'de düzenlenen IX. Azerbaycan Uluslararası Seyahatler ve Turizm Fuarı'na ilk kez ortak ülke sıfatıyla katılan Türkiye Cumhuriyeti uzmanları deneyimlerini paylaşmakla tedbirde üst düzeyde temsil olunmuşlardır.

19 - 23 Ocak 2011'de Antalya'da 22. Antalya Uluslararası Otel İçin Malzeme ve Otel Dekorasyonu Fuarında yer almış olan Azerbaycan Cumhuriyeti kafilesi, ülkelerindeki oteller konusunda bilgi vermekle birlikte turizm konusunda da rehber-kitaplar, otel malzemeleri ve otel dekorasyon ürünleri sunmuşlardır.²⁰

İncelenen yıllarda hukuki-normatif düzenlemelerin kabul edilmesi çerçevesinde *Azerbaycan Cumhuriyeti'nde turizmin gelişmesine dair 2002-2005 yılları için devlet programı* Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı tarafından teyit edilmiştir. Aynı doğrultuda Türkiye Cumhuriyeti'nden davet edilen uzmanların görüş ve önerileri dikkate alınarak turizm kadro oluşumunun iyileştirilmesi, yatak kapasitesinin artırılması, turizmin çeşitli türlerinin geliştirilmesi öngörülmüştür. Ayrıca turizmin gelişmesinin yeni aşamasına geçmek amacıyla

¹⁸ Azerbaycan Türkiye'ye turist gönderen ülkeler sırasında 7.dir / "Kültür" gazetesi, 28 Nisan 2010 tarihi.

¹⁹ Bakü ve Antalya'nın skal kulüpleri bir araya gelerek / "Kültür" gazetesi, 1 Eylül 2010 tarihinde

²⁰ Ülkemiz Türkiye'de otel fuarında katıldı / "Kültür" gazetesi, 28 Ocak 2011 tarihi. 139

Azerbaycan Cumhuriyeti'nde Turizmin İnkişafına dair 2008-2016 yılları için devlet programı hazırlanmıştır.

SONUÇ

Azerbaycan Cumhuriyeti ve Türkiye Cumhuriyeti arasında ilişkilerin bu yönde ilerlemesi yalnız bu devletlerin değil, bölgenin genel gelişimine ve istikrarın sağlanmasına büyük ölçüde katkı sağlayacaktır. Aynı zamanda Türk dünyasının daha sık bağlarla bir araya gelmesinin koşullandıran en önemli faktörlerden biri de yalnızca Azerbaycan Cumhuriyeti ve Türkiye Cumhuriyeti ilişkilerinin gelişmesine bağlıdır. Azerbaycan Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti Turizm, tecrübe deneyimi alanında işbirliğinin geliştirilmesi hiç kuşkusuz, iki kardeş ülkenin daha da yakınlaşmasına, Azerbaycan-Türkiye Cumhuriyeti birliğinin güçlendirilmesine, ülkelerimiz arasında çok yönlü işbirliğinin daha geliştirilmesine, ekonomilerimizin modernleşmesine ve dünya ekonomi birliğine entegrasyonuna, toplumlarımızda demokratik yasaların gelişmesine olanak sağlayacaktır.

Çalışmamızın literatüre katkısı, günümüzde uluslararası ilişkiler sahasında 2002-2010 yılları arasında Azerbaycan Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti arasında turizm alanında işbirliğinin hukuki temellerinin (2002-2010) ilk kez dizgesel ve bütünsel bir yaklaşım ile görüşlere sunulmasıdır.

KAYNAKÇA

Azerbaycan Uluslararası "Turizm ve Seyahat" fuarı/ "Azerbaycan" qezeti, 16 Mayıs 2009.

Azerbaycan Cumhuriyyeti Kültür Bakanlığının Uluslararası İlişkiler Bölümü Türkiye Cumhuriyeti ile emekdaşlıq işbirliğı dosyesi 2003-2010 yılları

Azerbaycan Kültür ve Turizm Bakanı Türkiyeli meslektaşısı Atilla Koçla görüştü. // Bülten. ATİB. 15 sentyabr 2006, № 022/6, s.18.

Azerbaycan Türkiye'ye turist gönderen ölkeler sırasında 7.dir / "Kültür" gazetesi, 28 Nisan 2010 tarihli.

Azerbaycan ve Türkiye Yüksek okullarının yöneticileri turizmin gelişim boyutunu tartışmışlardır / "Azerbaycan Öğretmen" qezeti, 24 Haziran 2004 tarihli.

Azerbaycan'ın Dış Politikası: Belgeler mecmuası. Azerbaycan Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı. Bakü: "Qoliaf Yayınevi" Bakı 2003'ten 2010 yıllarında

Bakü ve Antalya'nın skal kulüpleri bir araya gelerek / "Kültür" gazetesi, 1 Eylül 2010 tarihinde.

Bakü'de Türkiye'nin Kültür Merkezi açılacak / "Kültür" gazetesi, 18 Mart 2009 tarihli.

Ölkemiz Türkiye'de otel fuarında katıldı / "Kültür" gazetesi, 28 Ocak 2011 tarihli. 13